

Transitamos cara a unha sociedade adulta

Se queremos marcar o camiño da inserción, de acadar un mundo máis xusto, é preciso facer unha deconstrución do concepto de discapacidade como unha alteridade que afecta a todo o individuo e lle bota enriba un estigma social imposible de romper.

Para romper ese estigma temos como referente a historia paralela doutros nesgos que nos acompañan no mesmo percorrido: clase social, raza, xénero, orientación sexual, pobreza ("aporofobia", a discriminación das persoas pobres segundo a filósofa Adela Cortina), "edadismo" (a discriminación das persoas por razón da súa idade), "colonialismo" (a discriminación das persoas por ser membros dunha nación sometida a outras) e o "capacitismo" (tradución do inglés "ableism"), tamén se subiu a ese carro ate acadar logros tan importantes como a Convención Internacional sobre os Dereitos das Persoas con Discapacidade ratificada pola ONU o 13 de decembro de 2006.

Dende o século XIX a sociedade foi madurando e foron moitas as conquistas acadadas neste momento histórico que nos tocou vivir. No s. XXI xa todas as persoas somos moi conscientes do que é racismo, machismo etc., e das nefastas consecuencias que estes nesgos nos traen. Pero para amosar como avanza o debate de ideas quero citar a Judith Butler (1956-) destacada activista e filósofa que, tirando do fío iniciado por Simone de Beauvoir que sostíña que "o

María José Ferradans Villar

APACAF e Fundación FUNDITEA
(Presidenta)

mjferradans@apacaf.org

ISSN: 1132-8932

Páx. 17 - 18

xénero non nace, faise”, para esta autora tanto o sexo como o xénero é unha construción social, cultural, non biolóxica, que está en constante cambio e por tanto non se pode definir unha identidade desde un punto de vista binario, masculino/feminino, senón que hai un proceso fluído, ampliando os límites da identidade binaria ao incluír o movemento LGTBI+. Este concepto de identidade non binaria puxo enriba da mesa un debate difícil de resolver, porque aínda estamos moi lonxe de superar a brecha salarial, a violencia de xénero, o teito de cristal etc., e xa parece que a teoría quere desdubuxar a identidade de “muller”? Falamos dunha división no movemento feminista ou dun proceso teórico que levará o seu tempo dixerir?

O nesgo “capacitismo” vai paralelo a estes outros nesgos dos que falamos, e podemos citar a Pamela Molina (2020), redactora da devandita Convención da ONU, cando di nunha entrevista para *El diario de la educación* que a discapacidade é unha construción social ideolóxica, exactamente igual que o concepto de xénero. Ela aposta pola “pedagogía das diferenzas” e defende o concepto de “interseccionalidade” para visibilizar todas as identidades que unha persoa pode ter e que tamén poden cambiar ao longo da vida. Ela mesma se define como muller, migrante, con xordeira, heterosexual, pero na infancia estas identidades poden ter sido outras e no futuro tamén poden ir cambiando.

Entón, se concedemos que a discapacidade é unha construción social e consideramos que todos pasamos por momentos de necesidade de apoio máis ou menos intenso ao longo da vida, deberíamos pensar que a identidade binaria capacidade/discapacidade debería esquecerse en favor dun concepto máis fluído, polo que calquera persoa vai pasar nalgún momento da súa vida? O Movemento de Vida Independente pensa que si, pero estas ideas afectan a todo un sistema de atención á discapacidade e aquí temos o problema.

Pasamos dun modelo médico de atención dirixido por profesionais onde a discapacidade era unha enfermidade que había que curar, a outro modelo social onde a persoa con discapacidade quere tomar o control da súa propia vida e demanda que a sociedade acepte as diferenzas e se adapte ás súas necesidades. A nova lei de capacitación xudi-

cial das persoas con discapacidade (Lei 8/2021 do 2 de xuño) vén dar un paso adiante no empoderamento dese colectivo, desaparecendo a figura de tutela, incompatible co sistema de promoción de autonomía desexable. E esperamos que a lei de dependencia siga tamén adaptándose á nova realidade.

O autismo incorpórase a este enfoque da discapacidade con moita forza. Leo Kanner (1943) deslinda o autismo da enfermidade mental e da discapacidade intelectual describindo unha nova maneira de ser e estar no mundo; Hans Asperger (1944) fai a súa tese doutoral, pero non é ata 1981 que Lorna Wing (1928-2014) utiliza o termo “síndrome Asperger”. Desde entón, as persoas con Asperger e TEA (Trastorno do Espectro Autista) déixanse ouvir alto e claro.

Jim Sinclair, un activista en favor dos dereitos das persoas con autismo, fala de “neurodiversidade”, funda xunto con outros compañeiros/as ANI (Autism Network International) e dirixise aos “neurotípicos”, é dicir, ás persoas sen TEA, na súa famosa carta *Don't mourn for us*: “non choredes por nós, respectade a nosa diferenza”. ■